

PLANTE MEDICINALE DIN ZONA CODRILOR: REMEDII POPULARE ȘI APLICAȚII ACTUALE

CIOCÂRLAN Nina ORCID: 0000-0002-9477-5848

Grădina Botanică Națională (Institut) „Al. Ciubotaru”

a Universității de Stat din Moldova

e-mail: nina.g.ciocarlan@gmail.com

INTRODUCERE

Medicina populară reprezintă un ansamblu de rețete și tehnici de vindecare specifice unei comunități, transmise din generație în generație. Aceasta este rodul experienței colective a unui popor, acumulată de-a lungul timpului prin descoperirea, uneori accidentală, alteori intenționată, a proprietăților terapeutice ale plantelor din flora locală. De secole, medicina populară se bazează pe plante recoltate din păduri, pajiști și alte zone spontane pentru a vindeca diverse afecțiuni.

Țara noastră dispune de o floră bogată, recunoscută pentru proprietățile sale terapeutice. Tradiția remediilor populare folosește sute de specii, multe dintre ele având proprietăți recunoscute științific. Deși știința a reușit să valideze o parte dintre aceste remedii, multe alte plante medicinale rămân încă neexplorate, fiind uitate pe nedrept sau prea puțin folosite. Plantele folosite de moldoveni și de grupurile etnice conlocuitoare în domeniul sănătății tradiționale nu au făcut, până recent, obiectul unor cercetări etnobotanice specifice. Câteva lucrări [3, 8, 9] explorează utilizarea terapeutică a plantelor medicinale din flora locală în tradiția populară, punând în lumină și bogăția tradițiilor noastre culinare. Este evident că domeniul cunoștințelor tradiționale locale necesită cercetări mai ample, care să contribuie la restaurarea lanțului de transmitere al acestui patrimoniu acumulat de-a lungul timpului. Având în vedere amenințarea pierderii cunoștințelor și tradițiilor etnobotanice, recunoaștem necesitatea documentării, cercetării și conservării acestora pentru generațiile viitoare.

Acest articol descrie câteva dintre cele mai cunoscute plante din familia Asteraceae, specii comune în flora spontană locală, inclusiv în zona Codrilor. Studiul evidențiază utilizarea acestora atât în medicina populară, cât și în cea modernă.

MATERIAL ȘI METODE

Obiectul de studiu al acestei lucrări îl constituie nouă specii din familia Asteraceae (*Arctium lappa* L., *Artemisia absinthium* L., *Bidens tripartita* L., *Cichorium intybus* L., *Inula helenium* L., *Matricaria chamomilla* L., *Pilosella officinarum* F. W. Schultz. Sch. Bip., *Tanacetum vulgare* L.), care cresc spontan în zona Codrilor. Descrierea celor mai importante și frecvent utilizate plante din această familie are la bază studiul bibliografic, cercetările în teren, precum și datele etnobotanice. Informațiile

referitoare la aceste specii sunt completate cu date privind organele vegetale utilizate, acțiunile terapeutice, modurile de întrebuințare și metodele de preparare. Apartenența taxonomică și nomenclatura utilizată sunt prezentate în conformitate cu Plants of the World Online [7].

RESULTATE ȘI DISCUȚII

Cele mai multe specii din familia Asteraceae sunt recunoscute de secole în medicina populară pentru proprietățile lor curative. În continuare, vom analiza câteva dintre cele mai versatile plante din această familie, des întâlnite în flora spontană, inclusiv în zona Codrilor, care își găsesc aplicabilitatea atât în practicile populare, cât și în medicina modernă.

***Arctium lappa* L.** (Brusture). În medicina tradițională, frunzele de brusture sunt utilizate sub formă de aplicații topice pe răni, umflături, adenite. Umezite cu oțet, acestea se aplică extern pentru atenuarea durerilor de spate, iar unse cu unt sunt folosite empiric împotriva durerilor pectorale. Rădăcina mărunțită și amestecată cu sare se aplică pe tălpi în caz de infecții sau bățături, în timp ce maceratul în rachiu se administrează intern pentru calmarea durerilor abdominale. De asemenea, frunzele încălzite la foc sunt utilizate tradițional împotriva junghiurilor și a durerilor de inimă. Tinctura din semințe este întrebuințată ca remediu în tratarea psoriazisului și a hemoroizilor. Din punct de vedere științific, cercetări recente [12] validează utilizarea sa terapeutică, demonstrând proprietăți antimicrobiene, antioxidante, anticancerigene, antiinflamatoare, antidiabetice, antialergice, antivirale, precum și efecte gastro-, hepato- și neuroprotectoare.

***Artemisia absinthium* L.** (Pelin alb). În medicina populară, infuzia din frunze are efect fortifiant și depurativ, având un rol recunoscut în stimularea digestiei. Este recomandată în tratarea afecțiunilor hepatice (hepatitei, cirozei). Maceratul în vin este utilizat ca stimulent digestiv în anorexii, iar decoctul ("zeama") se folosește extern pentru spălarea rănilor. Frunzele opărite cu oțet se aplică topic pentru calmarea cefaleei. Uleiul esențial este indicat în astm bronșic, reumatism, eczeme și arsuri, iar sucul proaspăt amestecat cu alcool se administrează în caz de pietre la rinichi, insomnie sau ca agent cicatrizant. Planta este bogată în uleiuri esențiale, flavonoide, acizi fenolici și terpenoizi, studiile moderne confirmându-i proprietățile antimicrobiene, antioxidante și neuroprotectoare [5].

***Bidens tripartita* L.** (Dentiță). În medicina populară, planta este recomandată în afecțiuni hepatobiliare (hepatită, colecistită), boli ale splinei, tulburări digestive, artrită, gută, rahitism și tuse, iar decoctul este utilizat intern pentru calmarea durerilor de cap. De asemenea, administrarea internă a decoctului combinată extern cu băi și comprese este indicat în icter, diateză exudativă, erupții cutanate, acnee și furunculoză. Infuzia este recunoscută tradițional în tratamentul enteritelor acute și cronice. Datele etnofarmacologice îi confirmă potențialul gastroprotector, antiinflamator și imunomodulator poziționând specia ca o opțiune valoroasă în terapia de susținere a tulburărilor gastrointestinale [6].

***Cichorium intybus* L.** (Cicoare). În medicina populară, decoctul din rădăcini

este utilizat intern ca remediu coleretic și diuretic în afecțiuni hepatobiliare (colecistiază, boli hepatice), ale splinei, pancreasului și tractului urinar. De asemenea, este indicat în tulburări gastrointestinale (dispepsie, gastrită, constipație), pentru stimularea digestiei și a apetitului, precum și în caz de parazitoze intestinale, diabet, anemie, astenie sau scorbut. Extern, sub formă de băi, aplicații și cataplasme, decoctul este utilizat într-o gamă largă de afecțiuni dermatologice, inclusiv eczeme, urticarie, psoriazis, vitiligo, acnee, furunculoză și diverse forme de dermatită. Științific, specia prezintă proprietăți antioxidante, hepatoprotectoare, antiinflamatoare, antidiabetice, antimicrobiene și antitumorale [2].

***Inula helenium* L.** (Iarba mare/Lacrimile Elenei). În medicina populară, specia este utilizată tradițional ca remediu diaforetic și digestiv, fiind indicată în afecțiuni respiratorii (răceli, gripă, bronșite, tuse convulsivă, astm, tuberculoză) și gastrointestinale (diaree, gastroenterită, gastrită hipoacidă). De asemenea, se folosește pentru stimularea apetitului, îmbunătățirea digestiei și ca adjuvant în boli hepatobiliare, diabet, hemoroizi, migrene, epilepsie, tahicardie, oboseală cronică. Datele farmacologice actuale susțin utilizarea sa în tratarea bolilor respiratorii asociate cu hipersecreția de mucus, în special a bronșitei, astmului și bolilor pulmonare cronice.

***Matricaria chamomilla* L.** (Mușețel). În etnobotanica locală, infuzia din flori este administrată pentru ameliorarea tulburărilor digestive, în timp ce extern se aplică sub formă de gargară în caz de faringite, ca duș ginecologic sau ca decoct pentru igiena orală (gingivite, stomatite). Băile cu mușețel au un efect sedativ asupra sistemului nervos central, iar aplicațiile topice cu perne calde sunt utilizate tradițional în infecțiile respiratorii. Medicina modernă îi validează acțiunile antiinflamatoare, antioxidante și sedative, recomandând specia în tratamentul anxietății, a tulburărilor de somn, a disfuncțiilor digestive și iritațiilor cutanate [4].

Tabelul 1.
Specii din familia Asteraceae și valoarea lor terapeutică

Denumire științifică și populară	Partea utiliza-tă	Utilizări populare afecțiuni tratate/ mod de preparare		Mod de administrare
<i>Arctium lappa</i> Brusture	R	Inflamații ale pielii, reumatism	Unguent	Rădăcinile fierte se zdrobesc și seamestecă cu unt proaspăt. Se aplică pe zonele afectate.
<i>Artemisia absinthium</i> Pelin alb	P. a.	Gută, reumatism articular	Decoct	Se fierbe ½ -1 kg de plantă proaspătă în 10 l de apă timp de 5 minute și se adaugă în baie. Durata băii: 15-20 de minute.
<i>Bidens tripartita</i> Dentiță	P. a.	Acnee	Decoct	Se fierb 3 linguri de plantă în 2 căni de apă timp de 10 minute. Se folosește topic ca și comprese

<i>Cichorium intybus</i> Cicoare	R	Gastrită, enterocolită, ulcere gas- trice	Infuzie	Se infuzează 1 lingură de rădă- cină zdrobită în 1 cană de apă clocotită timp de 2 ore. Se con- sumă ½ cană de 3-4 ori pe zi, înainte de mese.
<i>Inula hele- nium</i> Iarba Elenei	R Rz	Tuse, stimu- larea secreți- ei de spută	Decoct	2 linguri de rizomi și rădăcini la 1 cană de apă; se fierbe timp de 10 minute. Se ia 1 lingură de 3 ori pe zi.
<i>Matricaria chamomilla</i> Mușetel	Fl	Probleme digestive	Infuzie	Se infuzează 2 linguri de flori în ½ l de apă clocotită. Se adminis- trează 1/3 cană de 3 ori pe zi.
<i>Pilosella officinarum</i> Vulturică	P.a.	Tuberculoză, anemie	Infuzie	10 g de plantă uscată se infu- zează în ½ l de apă clocotită, timp de 2-3 ore. Se bea ¼ cană de 3-4 ori pe zi înainte de mese.
<i>Tanacetum vulgare</i> Ve- trice	P. a.	Remediu antihelmintic	Infuzie	Se infuzează 1 lingură de plantă în 1 cană de apă timp de 20 de minute. Se bea în decursul zilei.
<i>Taraxacum officinale</i> Păpădie	R F	Gastrită, co- lită, hepatită, constipație Avitaminoze	Decoct	Se fierbe 1 lingură de rădăcină uscată în ½ litru de apă timp de 5-7 minute. Se lasă la infuzat 2 ore. Se bea ½ cană de 3 ori pe zi. Se consumă frunze proaspete.

P. a. – partea aeriană, Fl – flori, F– frunze, R/Rz – rădăcini/rizomi.

***Pilosella officinarum* F.W. Schultz. & Sch. Bip.** (Vulturică) În medicina populară, infuzia din rădăcină este utilizată ca remediu în anemie, hepatită, tuberculoză pulmonară, edeme, gastrită hipoacidă, hemoragii interne, hemoroizi și uremie. Pulberea din frunze este administrată tradițional prin inhalatii în rinoreea severă sau intern ca adjuvant în icter. Tinctura din partea întreagă înflorită este recomandată în ulcere gastrice și duodenale, în litiază renală și biliară. Cercetările experimentale moderne confirmă utilizarea sa tradițională îndelungată, demonstrând că specia exercită efecte diuretice, antiinflamatoare și antimicrobiene semnificative [10].

***Tanacetum vulgare* L.** (Vetrice). În medicina populară, infuzia din flori este recunoscută ca un puternic remediu antihelmintic, utilizată în combaterea viermilor intestinali (ascaridoză, oxiuriază). De asemenea, infuzia din flori este utilizată în caz de icter, ulcere gastrice și duodenale, afecțiuni gastrointestinale (în special cele cu hipoaciditate) și pentru reglarea ciclului menstrual. Extern, sub formă de comprese sau băi, decoctul din plantă este aplicat în reumatism, osteocondroză și afecțiuni articulare, precum și ca topic local în amigdalite catarale, stomatite, gingivite, ulcere cutanate și răni purulente. Cercetările științifice confirmă proprietățile antioxidante și antibacteriene ale extractelor din plante [1].

***Taraxacum officinale* F.H. Wigg.** (Pătlagină). În medicina tradițională, preparatele din rădăcină sunt utilizate ca tonic amar pentru stimularea apetitului și

a secrețiilor digestive, fiind indicate în afecțiuni gastrointestinale cronice (gastrită, ulcer gastric, constipație atonică), patopogii hepatobiliare (colecistită, icter), boli ale splinei și calculi renali. De asemenea, remediile sunt recomandate în gută, hemoroizi, avitaminoze, ateroscleroză, anemie, precum și în tulburări ale sistemului nervos (insomnie, nevroze). Extern, specia este utilizată în alergii (urticarie, dermatite) și alte afecțiuni cutanate (eczeme, furunculoză. Studiile științifice [11] demonstrează proprietățile antiinflamatoare, antibacteriene și antitumorale ale plantei.

CONCLUZII

Speciile descrise reprezintă elemente esențiale ale medicinei populare locale, având un spectru larg de utilizare. Acestea acoperă categorii majore de afecțiuni, remarcându-se în mod deosebit în managementul tulburărilor gastrointestinale și hepatobiliare (cicoare, siminocul, dentița, pelinul), al patologiilor respiratorii (iarba mare, mușetelul) și al afecțiunilor dermatologice (brusturele, vulturica). Cercetările farmacologice moderne confirmă și argumentează utilizarea tradițională a acestor specii.

Notă: Cercetarea este realizată în cadrul Subprogramului 010101 „Cercetarea și conservarea ex situ și in situ a diversității plantelor în Republica Moldova”.

BIBLIOGRAFIE

1. Babich O., Larina V., Krol O. et al. In Vitro Study of Biological Activity of *Tanacetum vulgare* Extracts. *Pharmaceutics*. 2023, 15(2): 616.
2. Birsă M.L., Sarbu L.G. Health Benefits of Key Constituents in *Cichorium intybus* L. *Nutrients*. 2023, 15(6): 1322. <https://doi.org/10.3390/nu15061322>
3. Chiru T., Fursenco C., Ciobanu N. et al. Use of medicinal plants in complementary treatment of the common cold and influenza – Perception of pharmacy customers in Moldova and Romania *Journal of Herbal Medicine*. 2020, 21: 100346.
4. Dai Y.L., Li Y., Wang Q. et al. Chamomile: A Review of Its Traditional Uses, Chemical Constituents, Pharmacological Activities and Quality Control Studies. *Molecules*. 2022, 23, 28(1):133. <https://doi.org/10.3390/molecules28010133>
5. Liu Z. et al. New Evidence for *Artemisia absinthium* as an Alternative to Classical Antibiotics: Chemical Analysis of Phenolic Compounds, Screening for Antimicrobial Activity. *International Journal of Molecular Sciences*. 2023, 24(15):12044.
6. Mendel M., Chłopecka M., Latek U. et al. Evaluation of the effects of *Bidens tripartita* extracts and their main constituents on intestinal motility – An ex vivo study. *Journal of Ethnopharm*, 2020, 2(59): 112982.
7. Plants of the World Online. Royal Botanical Garden. <https://powo.science.kew.org/>

8. Siminiuc R., Țurcanu D. Study of Edible Spontaneous Herbs in the Republic of Moldova for Ensuring a Sustainable Food System. Food and Nutrition Sci. 2021, 12: 703-718.
9. Teleuță A. et al. Plante Medicinale. Chișinău: Ed. Litera International, 2008, 336 p.
10. Willer J. et al. Ethnopharmacology, phytochemistry, and bioactivities of *Hieracium* L. and *Pilosella* Hill (Cichorieae, Asteraceae) species. J Ethnoph. 2021, 5, 281:114465.
11. Yan Q. et al. The phytochemical and pharmacological profile of dandelion. Biomedicine & Pharmacotherapy. 2024, 179:117334.
12. Yosri et al. *Arctium lappa* (Burdock): Insights from ethnopharmacology potential, chemical constituents, clinical studies, pharmacological utility and nanomedicine, Biomedicine & Pharmacotherapy. 2023, 158:114104.